

## **Två upphävda skiljedomar under loppet av en månad**

Det hör till ovanligheten att klandrade skiljedomar faktiskt upphävs. Om man ser till den svenska statistiken över klandrade skiljedomar blir det väldigt tydligt att det i Sverige är mycket ovanligt att skiljedomar som klandrats till hovrätten upphävs. I november månad 2022 upphävde Svea hovrätt två skiljedomar (helt respektive delvis). Hovrätten gjorde bedömningen att skiljenämnderna i dessa två mål överskridit sitt uppdrag på ett sätt som sannolikt inverkat på utgången i målet, varför skiljedomarna upphävdes.

Den 4 november 2022 upphävde Svea hovrätt en skiljedom i mål nr T 1356-18 då Svea hovrätt fann att skiljenämnden hade överskridit sitt uppdrag. Svea hovrätt fann att skiljenämnden hade beviljat ersättning för kostnader i målet som inte hade begärts av käranden samt att skiljenämnden felaktigt förlitat sig på omständigheter som inte åberopats i målet varken av käranden eller svaranden. Dessutom hade skiljenämnden ej prövat en fråga om preskription som hade gjorts gällande i målet. Käranden hade yrkat att skiljenämnden skulle förplikta den svarande parten att betala ett visst belopp till käranden i enlighet med ett mellan parterna ingånget entreprenadkontrakt. Utfallet som skiljenämnden kom fram till var att svarande var betalningsskyldigt till käranden. Skiljenämnden hänförde dock inte betalningsskyldigheten till den rättsföljd som kärande gjort gällande i målet. Käranden hade yrkat delbetalning och slutbetalning i enlighet med det entreprenadkontrakt som gällde mellan parterna. Av skiljenämndens domskäl framgick dock att beloppet avsåg ersättning för kärandens kostnader som alltså inte yrkats av käranden.

Sammantaget gjorde Svea hovrätt bedömningen att skiljenämnden hade överskridit sitt uppdrag, dels genom att skiljenämnden dömt över annat än vad käranden hade yrkat i målet, dels genom att ha grundat sitt avgörande på omständigheter som inte hade åberopats av någon av parterna samt även grundat avgörandet på skiljedomarnas egna kunskaper inom aktuell bransch, och detta utan att det hade funnits förutsättningar för en sådan bedömning. Vidare hade skiljenämnden underlåtit att pröva preskriptionsfrågan, vilket hovrätten ansåg som ett överskridande av uppdraget. Hovrätten gjorde en sammantagen bedömning att det inte kunde uteslutas att skiljenämndens nämnda uppdragsöverskridanden hade inverkat på utgången, varför hovrätten upphävde skiljedomen i aktuella delar.

I den andra domen, som meddelades av Svea hovrätt den 24 november 2022 i mål nr T 3623-21 upphävde Svea hovrätt en skiljedom i dess helhet då hovrätten ansåg att skiljenämnden överskridit sitt uppdrag eftersom domslutet inte överensstämde med vad käranden hade yrkat.

Käranden, som var en fastighetsägare, hyrde ut en lokal till svaranden. Enligt hyresavtalet hade svaranden rätt att överlåta hyresavtalet till ett annat bolag inom samma koncern utan kärandens skriftliga samtycke, dock under förutsättningarna att svaranden i sådana fall ställde godtagbar säkerhet. Fråga i målet var om svaranden hade ställt en godtagbar säkerhet när överlåtelse av hyresavtalet hade skett till svarandens dotterbolag.

Käranden hade yrkat att skiljenämnden skulle förpliktiga svaranden att ställa en godtagbar säkerhet giltig under hela hyresperioden för hyresgästens samtliga förpliktelser under hyresavtalet. Skiljenämnden förpliktade dock svaranden att ställa en form av säkerhet som inte hade yrkats av käranden. Enligt hovrättens bedömning kunde kärandens yrkande endast tolkas så att käranden begärde att säkerheten skulle bestå av ett belopp som var bestämt i kronor och ören. Skiljenämnden hade istället dömt ut att "garantihyra" skulle ställas som säkerhet, vilket inte förekom i kärandens yrkande. Hovrätten ansåg inte heller att det kunde förstås som att termen motsvarade ett visst bestämt belopp varför hovrätten ansåg att domslutet avvek från hur käranden hade formulerat sitt yrkande i skiljeförfarandet. Hovrätten gjorde därför bedömningen att skiljenämnden gått utanför sitt uppdrag och att uppdragsöverskridandet hade en inverkan på utgången i målet och som bedömdes ha haft en rimlig betydelse för käranden. Hovrätten upphävde därför skiljedomen i dess helhet.

Det följer av svensk rätt att rätten inte får döma över annat än vad som yrkats i målet och därmed inte heller grunda sitt avgörande i ett dispositivt tvistemål på en omständighet som inte åberopats av någon av parterna. Enligt dispositionsprincipen är parterna som bestämmer ramen för processen som sedan ska vara utgångspunkt för bedömningen i det enskilda fallet. För det fall en domstol eller en skiljenämnd överskrider dispositionsprincipen föreligger ett överskridande av uppdraget som grundar upphävande av en skiljedom efter att part klandrat skiljedomen.

Som konstaterats inledningsvis är det mycket ovanligt att skiljedomar upphävs. Skulle det vara så att en skiljedom upphävs så sker det i princip endast om det skett ett uppdragsöverskridande, lik de båda ovanstående målen. För de fall en skiljenämnd håller sig inom de ramar som ställs upp av parternas yrkanden och grunder är det mycket svårt att få en skiljedom att upphävas till följd av klander.